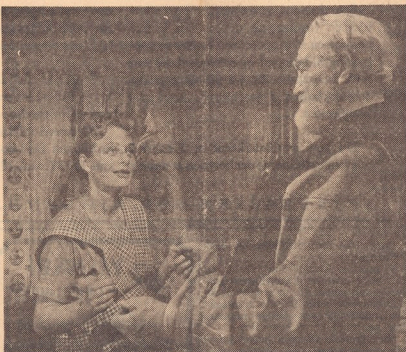

Carl Th. Dreyer udførte miraklet

Sør
11/33 Ved Dagmar-premierer i går på Kaj
Munk-filmen „Ordet“

Birgitte Federspiel og Henrik Malberg i filmen

Man havde nok på forhånd tænkt som så: er der nogen, der skulle have magtfuldhed nok til at overføre Kaj Munk-skuespillet »Ordet« til film, så må det være Carl Th. Dreyer.

Det blev ham. Og med et talent, der lod filmen om »Ordet« fremtræde med endnu stærkere virkningsfuldhed end skuespillet.

I flere år er intet hørt til den verdensberømte danske iscenesætter. Man mente ham syssle med sin længe ovede Jesus-film. Enkelte begyndte at nære frygt for, at denne opgave havde tæret på Carl Th. Dreyers kraft. Der var jo gået lidt manér i hans sidste arbejder, således bl. a. i hans »Vredens dag«, og det kunne jo godt være, at han havde at udstå svære indre kampe for at få det let forskruede ud af sin instruktion.

Men nu er »Ordet« kommet og beviser, at al frygt desangående har været hen i vejret. Filmatiseringen af det Munk'ske skuespil fastslår ikke blot Carl Th. Dreyers ret til sit internationale ry som Danmarks største filmand — ja, den eneste at stille op mod verdensnavnene — den dokumenterer også, at Carl Th. Dreyer, nøgtern og sober, har afvist de indvendinger, der før har været at rette mod hans tidligere instruktions-facon.

Nøgtern og sober, til trods for emnets voldsomme karakter af overspændthed, opruller Dreyer Vedersø-præstens Vesterhavs-historie om de hverandre sammenstødende religiøse retninger og om gårdmandsdatteren Inger, der dør i barselseng og opvækkes fra de døde ved kraften i den sindslidende gårdmandssøn Johannes' hysteriske tro på miraklets mulighed i vore dage.

Filmatiseringen har beskåret og strammet handlingen og også tilført væsentlige oprin. Således oplever man landlægens og jordemoderens bestræbelser for at frelse den fødende kvinde, og her befinder man sig endda overfor nogle af beretningens stærkeste scener — så stærke, at de griber selv sådanne, der vægrer sig ved at lade sig gribe, medens de ganske sikkert vil vække opsigt i udlandet, hvor man ikke er vant til så håndfast en realisme.

De bevæger egentlig endnu mere end den navnkundige slutscene med genopvækkelsen. Denne har selvfølgelig bevaret sin teatraliske effektfuldhed overfor de i troen faste, og

meget vil der givetvis igen blive tude over genforeningen mellem den døde og hendes tåreblandede mand. Men det er og bliver et fantasi, som lader fornuftige mennesker uberørte udover erkendelsen af det dramatiske kup, Kaj Munk her har foretaget; og udover anerkendelsen af Birgitte Federspiel og Hass Christensens ypperlige spil i de to roller.

Birgitte Federspiel har helt overraskende udviklet sig til en fuldmoden kunstnerinde.

Forleden ved Folketeater-premiè-

Preben Lerdorff Rye i rollen som Morten Borgen-sønnen Johannes, der ved sin tro vækker døde til live.

ren på kostskoleskuespillet »Te og sympati« beundrede man den moderate omhed, hun formåede at lægge for dagen. Med samme smukke husmoderlighed sejrer hun også i »Ordet«, og fortæller alle, at hun fra sine mange tidligere ungpige-skikkelser er vokset op til en karakterskuespillerinde, vort teater kan vente sig meget af.

Ved hendes side her står Hass Christensen overordentlig sympatisk som hendes fine, religionsløse mand, hvis omvendelse efter »miraklet« synes utrolig, selv om man vist skal tro på den efter, den betagelse og hen-

rykkelse, han giver udtryk for under omfavnelsen af sin genopstandne hustru. Hass Christensen har kun sjældent haft lejlighed til at spille de roller, han fortjener. Her har Dreyers instruktion givet ham en.

I det hele har Dreyer heksed med sine skuespillere. Han har fået den 80-årige Henrik Malberg til at spille den gamle Morten Borgen, som om han var yngre end rollen. Den stædige, selvbevidste grundtvigianer af en storbonde står dér, bred og hjertelig og sand — ikke en vel nok sidste rolle i Malbergs karriere, men en scenskikkelse fra hans glanstid.

Han har gjort Ejnar Federspiel til en ganske overbevisende missions skræder. Operasangeren Henry Skjær har han forvandlet til en fuldgyldig landlæge, den lidet kendte Ove Rud til en hel rigtig højkirkepræst.

Også den hellige Johannes, den splittergale, som Henrik Bentzon betog så stærkt med ved »Ordet« s urpremière på Betty Nansen Teatret. Han har Dreyer sat Preben Lerdorff Rye til, og selv om denne ikke virker så hypnotiserende som Bentzon i denne fortællings vanskeligste og også vigtigste rolle, så erstatter han dog fyldestgørende fantasi og dristighed med en sagtmødhed, en stilfærdighed, der forsigtigt lader ham føre historien fra virkeligheden over galskaben til det religiøse mirakel. Dreyer lader ham under opvækkelsen af kvindeligt blive normal igen. Ideen hermed er ikke helt forståelig. Måske tror Dreyer selv på miraklet og vil ikke lade det udføre af en vanvittig. Men derved må Lerdorff Rye miste for meget af den ekstase, Johannes skal spilles på.

For sin glimrende personinstruktion har Carl Th. Dreyer ikke glemt naturscenerne omkring Morten Borgens gård midt i de stormomsuste Vedersø-klitter ud mod Vesterhavet heller ikke gårdens vestjyske interiører. Også disse maler hans sikre hånd i storlædighed og i detaljer. Man gyser ved tanken om, hvad det ville være blevet til, optaget af en af vore Morten Korch-iscenesættere. Nu er det blevet til et stykke ægte barsk Danmark — vildskab omkring gården, vildskab indenfor dens mure. Vildskab til at forbyde udlandet, der kun kender Danmark som idyl.

Ja, udlandet vil se Dreyers filmatisering af »Ordet« som noget ganske særlig dansk. Skønt forkyndelsen vel ikke kan kaldes for særlig dansk, så er i hvert fald filmen blevet noget særligt på grund af Dreyer. Den har betingelser for at gå verden rundt,

ligesom film fra USA, England, Frankrig og Italien kan gå verden rundt på grund af disse landes instruktionskunst. For første gang kan vi være med i legen ved filmfestivalerne.

Man vil måske i udlandet ikke forstå Kaj Munk. Men man vil forstå Carl Th. Dreyer. Og det er kun godt, hvis man identificerer Carl Th. Dreyers filmkunst med dansk filmkunst.

— W —